

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tiere esterne 12 fl. v. a. pe unu anu seu $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunătoria.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 84.

Brasovu 11 Novembre 30 Octobre

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Spre scintă onor. publicu.

Conferintă privata intrunită în 4 Septembrie a. c. din o parte a barbatilor, cari se aflau pe atunci în Sibiu, a gasit cu cale, a esmitte unu comitet ad hoc de 7, pentru a cere dela inteligenția romana de prin tōte tienuturile opinioanelor ei în privintă conduitei politice a națiunei romane transilvane in presentu si viitorulu celu mai deaprope si anume in privintă tienerei unei adunari nationale.

Spre execuțarea celoru espuse mai susu, subsemnatul comitetu s'a adresatu prin harthia sa dddto. 20 Septembre a. c. (publicata in tōte diurnalele naționale) catru 120 inteligenți din diferite parti ale tierei, dela cari pana inclusive 25 Octobre a. c. au intratu 21 respunsuri parte singulare, parte collective.

Dupa ce inse acestu micu numaru de respunsuri — facia cu multimea celoru intrebati — nu este nici cum de ajunsu, spre a fi privit de spriunea opiniunei generale la noi, mai vertosu candu si acesta reprezinta diverse pareri;

Dupa ce lips'a de state respunsuri nu este nici cum constatarea necesitatei de vreo adunare națională in timpulu presentu;

Dupa ce acestu comitetu n'are alte instructiuni dela adunarea, care l'au alesu, er' elu nu -si poate arogă sie drepturi, cari trece preste marginile modestei sale chiamari:

Comitetulu subsemnatu se vedi si termina cu diu'a de adi lucraile sale si a se dechiară de disolvat.

Fiindu inse comitetulu de opiniune, ca avemus tienemu la continuitatea nostra de dreptu si ca nu putem a parasi terenul ocupat pana aici fara daun'a intereselor nostre politice naționale, — opiniune multu confirmata chiaru si in dilele recente prin pres'a nostra națională.

Comitetulu ad hoc -si esprime convingerea, ca numai „Comitetulu naționalu centralu” alesu de conferintă națională din Mercurea in 1868 ar' fi (e!) chiamatu a luă initiativă in afacerile nostre politice naționale, — cum si parerea de reu, ca activitatea acelui comitetu s'a suspendat, in fine ca e de a se conlucră la locurile competente pentru delaturarea acelei suspensiuni.

Ne-amu tienetu detori publicului cu aceste informatiuni. —

Sibiu, 30 Octobre 1871.

Comitetulu ad hoc.

Epistole anonime.

IV. Mare neintielegere domnesce la noi romani cu respectu la functiunile publice si mai de aproape la functionarii de naționalitate romană. In totu timpulu, in care amu luptat noi si parentii nostrii pentru emanciparea nostra națională, la tōte ocasiunile mari si in cele mai multe acte de statu, unulu din principalile postulate naționale a fostu, că in servitiulu statului si alu municipielor se se aplice si functionari de naționalitatea nostra, adica romani curati, si inca in proportiunea naționalităței

poporului romanesco. Argumentele cu care ne-amu proptit acelu postulatu alu nostru, le presupunu a fi cunoscute la toti lectorii dvōstra.

In urmarea unoru sacrificie si sbuciumaturi extraordinarie a succesi parentilor nostrii, că in dilele Mariei Teresiei si mai alesu sub finul seu, marele Iosif II. (*), se se vedia romani inaintati pana la cele mai inalte functiuni publice. Pucini, inse buni, unulu că unulu. Din acelu periodu s'au mai stracuratu cativa inca si pana in anii domniei imperatilor Francisc si Ferdinand. Consiliariu de curte Mehesiu, mare cancelariu Costa, mare cancelariu la curte Alecsiu Nopcea, man'a drépta a gubernului si a gubernatorului, secretarii Samuil Popu, fericitulu si bunulu Ladislau Vaida, consiliariu la tesaurariatu Iuhasu, secretariu totu acolo, neutatulu Aronu Budai, vreo doi asesori la curtea de apel (tabl'a reg.), acestia inse mai in urma renegati, unu comite suprem Vas. Nopcea, si inca celu multu vreo treisdeci functionari de ranguri mai subordinate, in totu cuprinsulu marelui Principatu alu Transilvaniei, cati adica se marturisea de romani; renegati era mai multi. Acestia pana in an. 1848.

Intre anii 1849 si 1860 austriacii cunoscundu-si interesele loru mai bine decatul gubernulu aristocratic ungurescu, inse si provocati barbatesce anume pana la 1851 prin deputatii nostrii naționali in Vien'a, precum si mai tarziu, sub absolutismulu consolidat, impins de evenimente, -si propusera a forma si din romani unu corpu micu de functionari cu bine intielesulu scopu, că se aiba ici coleai si midiulocitori intre gubernu si poporu, se si castighe pe romani in partea loru, mai vertosu pre catu timpu aristocrati'a din tiéra stă retrasa si conspira diu'a nōptea in contra austriacilor si a trou-nului. In Octobre an. 1860 afandune in locuinta dlui Dr. P. Vasiciu in Sibiu cu dd. I. Popassu si rep. I. Alduleanu, compuserau unu catalogu de numele tuturor functionarilor de statu, sistematizati, cati se dā pe atunci de romani si stă in functiuni de tōte gradele, incependu dela consiliarii cei mari pana diosu la cancelisti. Amu scosu unu numaru de 172, dicem: una suta sieptedieci si doi functionari de statu romani curati, si ne amu bucurat, vediendu acestu progresu relative mare in acesta ramura a vietiei publice; pentruca unde pana la 1848 abia ai fi potutu afla in totu principatulu Transilvaniei vreo treisdeci de functionari romani pronunciati, acum abia in diece ani numerulu loru ajunse a fi preste incincitu. Pe atunci aveam cu riositatea de a numera si pe romanii renegati, ne a fostu inse preste potentia, pentruca aceia pe langa ce s'au fostu renegati, apoi -si schimbaseră si numele, in catu se nu mai scii, din ce familia se mai tragea; asia pe aceia ii lasaramu in scirea lui Dumnedieu.

Dupa cinci ani, adica dupa caderea sistemelui ce se dicea Schmerlingiana, era si amu numerat cu unu altu amicu pe functionarii romani transilvani, cati se afla in servitiulu tieri nostre si in alu statului, si amu afflatu ceva preste 300, dicem:

*) In adeveru mare! Ce vomu dice inse, candu vedem, ca in timpulu nostru epitetulu de Mare, Magnus, Grand, Gross, se aplica nu numai la omeni de ore-si-care valore in statu si in biserica, ci adesea si la pitici, pare ca ar' fi totu Alecsandrii, Cesari, Traianii.

trei sute. Comitele Nádasdy si br. Reichenstein era si ca scia ce facu; nu caută multu, si astă atati romani apti, cati cerea ratiunile de atunci ale statului, in catu ei s'au inselatu numai in vreo patru său cinci.

Bine se inseamnamu, ca in acelasi timpu alu lui Schmerling dintre maghiaro-secuili transilvani se astă preste 700 (siepte sute) in functiuni publice de statu si municipali, era dintre sasi-germani a-própe la patru sute*). Acestea proporțiuni inse maghiaro-secuilor li se parea cele mai mari disproporțiuni. De aceea vediuramu cu totii, ca in data in an. 1866, adica cu inaugurarea sistemelui ce mai domina pana astazi, unu numaru considerabile de functionari romani fu aruncat pe strate, sub pretestu, ca ei au statu in sierbitiulu absolutismului, (adica că si cei 700 de unguro-secu), in adeveru inse cu totulu din alte cause.

Cati functionari de naționalitate romană se voru fi afandu astazi in marele Principatu alu Transilvaniei, nu mai sciu de locu, pentruca nu mai suntu fericiti de a veni in atingere cu ddsale, si nici ca mi s'a intemplatu se dau preste vreunul almanachu său schematismu mai nou. Pote fi ca voru scii altii. Intr'aceea mi se spune, ca in acestea timpuri ar' fi multu mai pucini functionari romani decatul au fostu pana la 1866. Mie cifrele citate pana acilea din trecutu, -mi suntu de ajunsu la scopulu ce mi-amu propus in acesta epistola. Scopulu meu este a semnala, că se dicu asia, dōue impregiurari, relative opiniuni si contradictiuni si-nistre, care s'au formatu la noi de cativa ani incoce cu respectu la functionarii publici.

Am premisu mai in susu, ca noi si parentii nostrii au pretensu totudină si cu totu adensulu, că si dintre romani se se aplice barbati calificati in functiuni publice. Fără bine, si totu asia de bine, ca pana la anulu 1861 ne bucuram cu totii din tōta anim'a, de cate-ori ne venea sciri despre inaintarea unoru confrati de ai nostrii in functiuni. Ce se vedi inse! Cu ocazia conferintei naționale tienute la Sibiu in Ianuariu 1861 latienduse p'ntre cei adunati fain'a, ca trei barbati romani era destinati de consiliari guberniali cu comitele Em. Mikó că gubernatoru in frunte, mai alesu tenerimea de atunci se arată fără involburata, de unde si urmă una scena fără neplacuta chiaru in faci'a siedintie, care se repetă a dou'a d. Ce a fostu acea aparitiune, cum amu dice, subita? Nu cumva romanii s'au abatutu dela postulatulu loru traditionale? Nu cumva ei acum pretenda, că nici romanii calificati se nu mai intre in functiuni publice? O, nu, ci caus'a era cu totulu alt'a. Multi adica se temea, ca sub sistem'a inaugurata prin diplom'a din 20 Octobre 1860 functionarii de naționalitate romana voru fi constrinsi a depune juramentul celu vechiu, care obligă pe ori-ce individu a lucra in tōta vieti'a sa in contra emanciparei națiunei romane, adica juramentu pe articlili din Approbatate si Compilate. In siedintă II, a disei conferintei dn. Dim. Moldovanu, tocmai pe atunci denumitul secretariu la cancelari'a de curte in Vien'a, dede ocazia in modu generosu, de a talia nodulu gordianu. Dsa adica scotiendu decretul de denumire, ilu depuse pe măs'a conferintei si ceru pe facia opiniunea ei. Conclusulu adunarei

*) Vedi Schematismulu oficial ungurescu tiparit pe an. 1864 in Clusiu.

asia precum se afla acela in contextulu original, luat in securu, inse dupa discusiuni destulu de animale, este acesta:

„Dn. Dimitrie Moldovanu, supunenduse deliberei adunarei, ca se primăscă postulu de oficiu, la care e chiamat in calitate de secretariu la curtea aulica transilvana, său ba? Adunarea a declarat, ca primirea posturilor depende dela convictiunea individuala a respectivului; — ci deca juramentulu, care e de a se pune de unu romanu chiamat la oficiu, ar' fi in contra intereselor natiunei romane, atunci adunarea ar' dorii, ca romanii se nu primăscă posturi de deregatorii.“

Éta, conferentia nationale din 1861 dupa cumpanirea serioasa a tuturor impregiurilor, in locude a voi se genedie catu de pucinu pe individii aspiranti la functiuni, a lasatu, forte inteleptiesc cu totul in liber'a volentia a fiacarua de a primi său nu, sierbitiu publicu, si-a expresu inse una dorantia pre catu nationale si patriotica, pre atata si conforma legilor moralei publice: ca unu romanu nascutu, in casu de a voli se intre in vreuna functiune, se refuse juramentulu ce i s-ar cere cu scopu de a lu obliga, ca se ajute a se ucide natiunea sa.

Dupa acestea, pre catu a durat sistem'a lui Schmerling, romanii erai au primitu cu tota placerea si bucuria, aplicarea si inaintarea connationalilor in functiuni, era mai tardu si-au descoperit profund'a loru neplacere, candu au vediutu pre mai multi destituiti din functiuni, fara cause indestulante. Aceasta procedura o pricepeau; nu prea vediu inse caus'a, pentru care dela unu tempu incocé in unele cercuri si chiaru in cate-unu diariu se vorbesce cu atata disgustu despre acei romani, cari se aplica in functiuni, totu deodata inse se striga neincetatu, ca pentrue gubernulu nu aplica mai multi romani, si asia ne contradicemus nōue insine.

Amu pricepe unu rationamentu, buna-ora ca acesta. Stă in voi'a ori si cui a primi functiune, sub ori-ce sistema si dela ori-ce gubernu său ministeriu, precum stă ori-cui in deplin'a sa libertate a-si alege ori-ce profesiune, său si sierbitiu particulariu; dupace inse unu individu -si angagedia poterile si tempulu seu unei sisteme, care pote fi ca e opusa in diametru cu interesele nōstre nationali, atunci se nu volișca a se mai ocupa si de acestea immediat si directu; cu alte cuvinte, se nu volișca a face politica sierbindu la doi domnii, incercanduse a impaca focul cu ap'a, său chiaru luppen cu oiea, ca nu merge, ci se-si vedia de agendele impuse lui prin natur'a functiunei sale. Sub aceasta conditiune din urma apoi, connationalii sei nu numai se se abtienă dela defaimari si incriminari culpabili, ci tocmai din contra, se le pastredie tota stim'a si totu respectulu, pe care lu merita fiacare functionariu in positiunea sa, de care mai alesu in tempurile nōstre, n'are se fia nimeni zelosu, ca-ci adica, dupa catu cunoscemu si noi lumea si lucrurile omenesci, a fi functionariu in diu'a de astazi, insemnă in cele mai multe casuri, a-si sacrifică timpulu si sanetatea pentru nesce retributiuni (salarie) forte modeste si arare-ori corespondentie unor studie de cate 16 ani, impreunate cu spese destulu de grele. —

Brasovu 10 Nov. 1871.

Situatiunea interna in Cislaitani'a a devenit catu se pote de confusa, incatutu numai asta din Translaitani'a o intrece. Min. br. Kellersperg si a datu program'a la Mai. Sa, care ecaminata si defipsa o si primi ministrul la garantia, ca o va executa. Cuprinsulu programei nu se publică inca, d'er' „Fremd. Blatt“ dice, ca ar' cuprinde tarea resolutiune, ca acum er' se se guberneze odata seriou, ca-ce cu pre indelung'a ocupare cu invoie-lile sa lasatu din atentiune scopulu statului; si problem'a nouui cabinetu se fia, ca prin o tie-nuta prudenta, d'er' totuodata si energica se se procedă mai multu administrativ decat politicesce, nedelaturanduse tendenti'a politica de a observa desvoltarea ulteriora a legilor fundamentali.

Acum citimur prin unele diurnale vienese, ca

Mai. Sa imperatulu va esi cu una propria programa catra popórale imperiului. Diurnalulu imperatescu „Wien. Ztg.“ din Ianuariu 1870 publicase odata, ca Mai. Sa intr'o siedintia a ministeriului tienuta in 10 Dec. 1869 a fostu provocată pre ministeriu cu cuvintele:

„Că indată se se occupe cu petrundietate de cestiunea, ca, ce pasi ar' fi de facutu, că se faca posibile cointelegera cu partitele, cari stau afara de constitutiune, asia incatutu constitutiunea prin primirea ei si impartasirea la ea din tōte partile, spre a se pune in ecsecutiune, se devina odata adeveru.“

Aceasta programa nu fu contrasemnata, nu era nici actu din partea regimului, ci cuvintele proprii ale imperatului. Noi credemus; ca aceasta programa impusa a primit'o si min. Kellersperg si asia invoiel'a cu cehii inca nu se va potē delatura, er' resultatulu ei va ave inriurint'a preste tota monarhia, deca nu va taia la midiulocu varg'a absolutismului cerutu de c. Andrassy. —

Rescriptulu imperatescu catra diet'a boema datu din 30 Oct. 1871 s'a cititutu si primitu cu neastemperu si cu resimtiu de catra cehi. Elu recunoscă la adres'a dietei din 10 Oct. ostenele puse din punctulu loru de vedere spre a intempina dorintele preanalte, inse privitoriu la relatiunile dualistice, ele nu se potu modifica, decatutu pe calea desemnata prin invoirea facuta, er' privitoriu la Cislaitani'a modificari se potu face numai cu invoirea ambelor case ale senatului imperial, de unde sub grea responsabilitate provoca la tramaterea in senatul imperial. Ce voru face cehii, nu scimus, der' dualistii respondescu, ca Rusia concentréza armata multa la confiniile austriace; si pe galitiani ii prindu frigurile de aceste miscari.

In Pest'a interbelatiunea Dr. Al. Mocioni a inversiunatu pe deákisti, ca-ce „Napló“ esa la duelu, taiandu orce pretensiune de alta rezolvire, si indrumandu pe Mocioni la legea ce egsiste pentru nationalitatati, ca-ce ea si prin prace a resolvatu cestiunea de nationalitatati, in catu pres'a e libera (?) si limb'a asemene in scola si beserica. Dér' in lega cum suntu libere jupane „P. N.“? si apoi anarchia in ecsecutiarea legilor elastice cine o controléza?! Apoi pentru Transilvania dice, ca si comisariatulu si sistem'a straine o se inceteze, facunduse adeveru ide'a unionei. Poftim respunsu totu asia de dramatic, ca si cum fu cela alu ministrului cutare, ca autonomia Transilvaniei numai cu cutitulu se pote da. Dér' se asteptam respunsulu c. Andrassy, pana atunci se se rusineze toti, cati buciuma, ca nationalitatatile si in prace se afla in paradisu. De cerulu ca maghiarii se aiba in securu si ei parte de asemenea paradisu, de care nici ca voru scapa in starea betiei de predominire, in care visasa, ca e totu bunu, ce facura, si candu aruncara pe nationalitatati la pariete. — Hei frate „P. N.“, Simon y Ernestu, tramișu de partit'a kossuthiana la Kossuth, se reintorse si, dupa „Magy. Ujság“, Kossuth inca pune mare importantia pe cestiunea ceha, „incatutu ea nu numai pentru Ungaria, ci si pentru viitorul dinastiei va fi decidetória“, dice „M. Ujság“. Nu cumva asteptati implinirea profetiei lui Kossuth? — Dinasti'a inse va sci ea departa periclele involburate — prin dusmanii ei, fia ei orce partita voru fi, ca-ce cine sémena atata ventu intre nationalitatati, va culege nu mai pucina furtuna. —

Prelegeri pentru adulți.

Corpulu didacticu dela scolele romane greco-orientale din Brasovu, a decisu a tiené si in decursulu ernei acesteia prelegeri pentru adulți. Se aduce deci la cunoșcientia onor. publicu program'a stabilita spre acestu scopu, cuprinsulu, careia este urmatoriu:

Trei despartimenti s'au formatu pentru instruirea adultilor; frecuentarea acestor si obiectele de invetiatu in fiacare dintr'ensele s'au stabilitu asia:

In despartimentulu I-iu se voru instrui tineri dela 12 ani insusu in religiune, scrierea si citirea romanescă si in socotela, in tōte duminecile si serbatorele dela 10 pana la 12 ore inainte de amedi.

In despartimentulu II-ea se va propune tinerilor dela 12 ani insusu (cari sciu scrie si citi romanesc), gramatic'a, socotela, geograf'a si istoria patriei, istoria naturala si religiunea, totu dela orele 10 pana la 12, duminec'a si serbatorea.

In despartimentulu III-ea se invetitia stilistica romanescă, socotela, fizica, contabilitate simpla si principiile constitutiunei nōstre besericesci, apoi istoria nationala, in orele dela 10 pana 12,

duminec'a si serbatorela si fiindu posibilu si mercuri'a sér'a dela 8 pana la 9 ore.

Nota. Intemplantanduse, ca se se inscrie la prelegeri mai multi ascultatori preste 20 de ani, corpulu didacticu este aplecatu a forma pentru a-cestia clase paralele si a propune separatu ori-care din invetiaturile provedute in program'a pentru cele trei despartimenti.

Prelegerile se incep cu prim'a dumineca a lunei lui Novembre st. v. 1871 si voru durā pana la finea lui Aprile 1872. Inscririle se facu la directiunea gimnasiului, in tōte dilele dela 10 pana la 12 ore. —

Brasovu in 28 Oct. st. v. 1871.

Directiunea gimnasiala.

Pest'a 28 Oct. 1871.

„Patri'a.“

Déca ar' fi adeveratu, ca gradul culturei (unei natiuni) se pote mesură dupa numerul diurnalelor ce posedă o natiune, atunci noi romanii austriaci inmultanduse numerul diurnalelor nostru, ar' trebuī se ne bucuram, ca inaintam cu pasi rapedi in cultura! Mi se pare inse, ca nu numai latirea gustului de cetitu si inmultirea numerului cetitorilor, ci si alte cause suntu, din care crește numarul diurnalelor unei natiuni! Chiaru si de nu amu sci, ca cele patru diurnale romani, de cari a dispus publicul roman pana in 1-a Octobre a. c. au fostu predeplinu de ajunsu pentru noi, nu numai, ci dora si pre multe, computandu numerul cetitorilor unuia si altuia, prin urmare, ca nu lips'a materialului de cetitu producea inmultirea diurnalelor la noi, — ni o spune acēst'a curatul noulu diurnal roman „Patri'a“ (*), aratandune, ca acestu diurnal s'a fondat prin o multime de inteligenți romani — obleganduse 50 de insi a sacrifică celu pucinu cate 50 fl. v. a. la anu — „cu scopu de a parasi terenul de pasivitate si politic'a personale (?) si a incepe activitate in directiunea reala si folositoria poporului si patriei nostre“ etc.

Eu nu voiu se cercu dupa sorgintele, din care se adapta „Patri'a“, si bucurosu voi se credu ce ne spune acestu diurnal, ca adica proprietariul si editorul acestui diurnal e unu consortiu de o multime de romani inteligenți, precum si acea, ca faim'a ca si candu „Patri'a“ ar' fi subvenționata de guvern, este o scornitura. Numai trebuie se i spunem verde diurnalul „Patri'a“ se nu se mire, déca se afla si omeni de aceia, cari vorbescu, ca „Patri'a“ nu numai ca e subventionata, déra chiaru si urdita de guvern; pentru dieu e forte greu de credintu, ca s'a potutu infinita unu consortiu de o multime de romani inteligenți cu scopu de a fondă „Patri'a“, — fara de a se sci in publicul romanu timpulu, loculu si modulu infinitiarei aceluui consortiu, si fara de a putē afă baremu unu singuru nume din acea multime de inteligenți, sci din cei 50 de insi oblegati cu cate 50 fl. v. a.

Dreptu aceea, déca „Patri'a“ vrea, si pune verunu pondu pre acea, ca publicul romanu se nu creda, ca e subventionata său chiaru urdita de guvern, — atunci se faca bine si se publice numele acelor romani inteligenți, din **eari** se compune acelu consortiu; acēst'a o asteptam si o pretendemus nu numai in interesulu numelui bunu si alu scopului ce -si a propus „Patri'a“; ci si din punctul de vedere alu dreptatei; pentru ca publicul romanu se pote sci, ce garantia ne pote da trecutulu, capacitatea si caracterulu aceloru romani, cumca ei pre langa compromitere, nu voru si pericită cauza nostra natională, de o parte; era de alt'a, pentru că acei romani inteligenți, cari nu se tienu de consortiul si politic'a „Patriei“, se fia crutati si scutiti de prepusuri! (sic!) Nici ca credemus, ca acei 50, ori multime de inteligenți romani, cari „condusidu dupa cum ni spune „Patri'a“ de simtiu de iubire catra poporul romanu au parasitul terenul de pasivitate si au fondat „Patri'a“, se voru gena de lumina si voru preferi a lucră intr'ascunsu, — déca au cugetu curatul!

Aceste premitendule se trecemu la program'a „Patriei“. Acēst'a este nationale in cele 7 puncte ale ei, si credu, ca fiacare romanu o va salută cu bucurie ori unde va conveni cu ea pre acele 7 cali! ce si le a desemnat. Nici ca amu ave de a face vorba multa cu „Patri'a“, déca program'a „Patriei“ afara de cele 7 puncte nu ar' mai contineea si altele, cari ne facu se credemus, ca scopulu principalu

*) Care vede lumina deocamdata numai Mercurea si Sambat'a sér'a in Pest'a.

alu „Patriei“ e, că de o parte se scotă pre romani din pasivitate si se i apropie de guvern; era de altă se arate, ca romanii pana acum nu au lăsat nemică, ci au statu cu manile in sinu, si acum „Patri'a“ ei va face se fia activi! in direcție reale etc.

Din imprejurarea aceea, ca „Patri'a“ vorbesce de negatiuni si ca amintindu de conferintă dela Mercurea (unde s'a decretat pasivitatea) dice, ca „romanii din Ungaria inca stagnăza cu totii in no-roiu pasivitatei“, trebuie se conchidemu, ca „Patri'a“ cufunda pasivitatea, care s'a observa de cată romanii din Transilvania facia numai si numai cu alegerile dietali, o cufunda dicu cu pasivitatea? romanilor din Ungaria, cari dupa cum scim nici decatu nu au remas pasivi nici intr'o directiune, era prepuclina activitate, care li o imputa „Patri'a“ nu e nici decatu pasivitate.

Nu e adeveratu ce scrie „Patri'a“, ca „romanii au statu pana acum cu manile in sinu“.

Romanii din Transilvania au statu cu manile in sinu, adica au fostu adeveratu pasivi numai facia cu alegerile dietali; la tōta celealte afaceri publice au luat si ei parte si au fostu activi pe totu loculu, in adunari municipali, in cause besericesci, in presa etc. si s'a luptat pentru castigarea drepturilor nationali si confesionali! atat si pana unde li au ertatu legile cele vitrege. Déca nu potu arata unu resultat, vin'a nu e a loru, ci acelor'a cari i desconsideră! — Era romanii din Ungaria au fostu in tōte (intielegi tōte) directiunile vietiei publice activi, firesce si ei totu cu acelasiu resultatu!

Se pote, concedu, ca si ceia si cestia ar' fi potutu desvoltă o activitate mai mare, déra ce mire pote fi, déca vediendu-si tōte opintirile, tōte incercarile fara nici unu resultat, in urma s'a disgustat si -si au perduto voie de a se mai bate cu morile de ventu!

Concedu ceea ce scrie mai incolo „Patri'a“, ca intre romani s'a ivitu „hidr'a cea nesatiōsa a discordiei“, ca „suntemu desbinati in mai multe partite“ (de si nu chiaru in atatea cati carturari romani suntu, cum scrie „Patri'a“), ca „romanii s'a batujocurit unii pre altii“ etc., cari imprejurari firesce nu numai ca nu au ajutatu, ci din contra au periclitatu causele nationali, confesionali! si ar' fi mare binefacatoriu alu neamului romanescu acelui barbatu, care ar' sterpi din radecina tōte aceste reale din midiulocul nostru, din anim'a romanilor! Me indoiescu inse, ca acelu barbatu va fi Redactorulu ori Consortiulu „Patriei“; me indoiescu chiaru din tienut'a „Patriei“ de pana acum mai scurta decatu de o luna; me indoiescu, pentru ca prin crescerea numerului diurnelor se largesce campulu de bataie, la care voru descinde pote totu 6-meni de aceia, cari ne au casinutu desbinare si pana acum! —

Me miru de increderea ce are in sine „Patri'a“, ca i va succede a dā alta directiune activitatei romanilor (nu pasivitatei?) atatu dincōce, catu si dincolo de „délulu mare“ (Királyhágó?). Dér' se va insielă amaru! Nu unu diurnală că „Patri'a“, déra nici o suta si o miie de diurnale nu voru fi in stare se faca pre romanii transilvani se parasesca pasivitatea, nici pre toti că se desvōlte activitate in alta directiune, decatu in cea de pana acum; cu atatu mai pucinu se voru aprobia romanii de guvern — (ceea ce se vede, ca ar' dorii „Patri'a“ —) pana candu guvernulu nu va dā probe, nu va dovedi, ca e asemenea dreptu catra tōte natiunile si confesiunile din patria, si ca nu e guvernulu unei natiuni, ci alu tuturor nationalitatilor; si — pana candu va mai stă in valore pentru Transilvania legea electorale din 1848! A pretinde dela romanii din Transilvania că se iē parte la alegerile dietali dupa legea din 1848, ar' insemnă atat'a, catu a presupune despre ei, ca si voru gurbovi spatele inaintea stapanilor, că se lu pote bate mai bine; ori ca voru sarută man'a, care i bate, — ar' insemnă atat'a, catu (scii dta „Patri'a“ ce insemnă) „ticalosu maria ta“.

Acēst'a, se me erte „Patri'a“, déra nu credu se se afle, nu 50, dér' nici unu romanu adeveratu in teligențu, se o presupuna despre romani —, presupunem despre Redactorulu „Patriei“, ca cunosc legea electorale din Transilvania, — ca aceea anume este croita, si dupa acea, lasata in valore, că romanii se nu pota fi reprezentati dupa dreptate in dieta.

Voiu se fiu sinceru; déca m'asiu puté bucură de una parte, candu „Patri'a“ ar' avé sorgintele seu si la guvern, — pentru ca atunci celu pucinu amu sci, ca guvernulu inca vede, ca a sositu timpul se-si schimba politică sa facia cu romanii, — cu atatu mai multu ar' trebuī se me intristezu si

se dubitesu despre acea, ca guvernulu ar' avé intentiunea buna de a indreptă si repară ce a stri-catu; vediendu ce midiulocă stangace -si a alesu; calea adica capacitatei prin unu diurnală, ai carui proprietari si editoriu suntu pana acumara fara de nume, era numele redactorului e cunoscutu publicului romanu numai de candu s'a facutu redactorul la „Patri'a“; vediendu mai incolo, ca guvernulu in locu de a ne atrage catra sene prin fapte si dreptate, vrea se ne imbete cu vorbe gōle! —

Incheiu cu aceea, ca eu din parte-mi asiu doră si se nu fia adeveratu nici acea ce ni spune „Patri'a“ despre originea sa, nici acea ce ni a spusu „Albin'a“ despre subvențiunea ei! — ♦

Legea comunale

(articlu de lege XVIII din anulu 1871 despre regularea comunelor, sanctionat in 7 Iunin 1871, promulgat in amendoue camerele Ungariei in 10 Iuniu 1871.).

(Urmare.)

§ 121. In cetati cu magistratu regulatua darea comunale se repartiesce (arunca) in procente dupa darea directa (de pamant, casa, venit, castigu personale) de statu a locitorilor si posesorilor din cetate, conformu prasei de pana acum. Incatul se pote midiuloci fara scurtarea veniturilor statului si fara periclitarea intereselor industriali si comerciali, in urmă asternerei motivate guvernulu va poté permite, că cetatile singuratece se arunce si dupa darile indirekte (accise) de statu dare suplementaria, si pentru sporirea veniturilor loru se culégă in cetate si teritoriul ei competitiv, bani de statu (in piatia cu siatr'a), vami, ma se introduca si specie nōne de dare neintrebuintiate din partea statului.

§ 122. Locitorii comunali se potu astringe la lucru cu palm'a si carulu.

Acesta prestatiuni se repartiesc (arunca) dupa principiile legei despre regularea lucrarilor publice, si se implinescă séu in naturalie, séu se rescumpere cu bani, si se potu intrebuintă numai la conservarea stratelor, eazurilor, ce scutescă comun'a, a liniei si midiulocelor de comunicatiune.

In casuri de pericol comunu, adica: viscolu (metu), esundare de apa, focu, etc. primari'a poté se intrebuinteze spre delaturarea pericului tōta poterea pedestra si de caru ce i stă la disputetiune fara a se compută.

§ 123. Jurisdictiunile potu impreună comunale conformu interesarelor loru in grupe destins cu scopu de a face si tiené in stare buna drumurile si podurile vincinali dintre comunele singuratece.

Proportiunea, dupa care suntu detorie comunale singuratece a partecipă la facerea si conservarea ataroru drumuri si poduri, o statoresce jurisdictiunea respectiva pre langa ascultarea respectivelor comune, incatul acele nu s'ar poté invof in tre sine.

§ 124. Amploiatii statului, oficerii dela armata si dela militiele patriei (honvédtisztek), functionarii municipali si invetitorii poporali nu plătescă dare comunale, dela platile ce le au dupa oficiul loru, respective dela pensiunile loru.

Asemenea nu platescă nici preutii dela beneficiile, cari le tragă eschisivu dupa oficiul portatui in comun'a beserică respectiva.

§ 125. La scoterea darei comunale servescu de cinoxura ordinatiunile articulului de lege XXI, 1868 si LV 1870.

§ 126. Modulu manipulatiunei de cassa si alu tienerei de computuri se statoresce prin statulu communalu.

Acestu statutu se asterne jurisdictiunei spre aprobare.

§ 127. Socotele comunale trebuie se se pre-gătesca in modu coresponditoru rubricelor bugetului.

§ 128. Socotele comunale in comune mice si mari le revidéza corporatiunea representativa in adunarea generala de tōmna.

In cetati cu consiliu regulat, inainte de a se asterne adunare generali, le revidéza esactoratulu, respective despartimentulu finantiariu, si déca nu există atari, o delegatiune.

Socotelele, casualmente reportulu motivatul alu esactoratului, despartimentului finantiariu séu alu delegatiunei se espunu la cass'a comunale spre vedere publica cu 15 dile inainte de adunarea generală.

Adunarea generală este obligata a ceti si per-

tractă observatiunile ce pote le ar' face contribu-tori communali.

§ 129. Ratiociniul revidiat de adunarea ge-nerala, faca-se exceptiune in contra acelui séu nu, la tōta intemplare trebuie se se asterna jurisdictiunei spre suprarevisiune.

La ratiociniul asternutu jurisdictiunei si revi-diandu de acēst'a celu mai tardiul sub decursulu unui anu suntu de a se alatură observatiunile pote date prin contributorii singurateci si opinionea se-parata a minorităei; si in acestu casu absoloriul numai dupa aprobarea jurisdictiunei se pote dā.

§ 130. Comun'a séu celu ce este detoriu cu dare de ratiociniu pote apela decisiunea jurisdictiunei la ministrul de interne. Déca comun'a séu ratio-nariul nu se indestulesc cu resultatul suprare-visiunei, ministrul de interne pote se cera inaintea judecatoriei competente pentru comună revisiunea judecatorésca a acelor positiuni din ratiociniu, contra caror'a s'a facutu exceptiune. in terminu de trei lune computandu dela admanuarea decisiunei ministrului de interne. Pretensiunile comunei inse in contra rationariului se potu asetură in sensulu legei in tōte gradurile pertractarei revisionali.

§ 131. Incatul ajutoriul institutelor binefa-catórie si elemosin'a singurateci nu ar' fi de-stula spre provederea seracilor comunei, comun'a conformu relatiunilor locali este detoria a se in-grigă despre provederea tuturor seracilor competen-ti in comună, cari preste totu nu suntu in stare a se sustinē fara ajutoriu comunu.

Déca acēsta provedere nu s'ar poté midiuloci fara a nu ingreună preste mesura pre locitorii comunalni: comun'a esceptionalmente pote cere ajutoriul jurisdictiunei, si déca nici acēsta nu ar' poté, alu statului.

Tōta comun'a la finea fiacarua anu face relatiune detajata jurisdictiunei respective despre nume-rulu seracilor si despre disputetiunile sale relative la afacerea seracilor.

§ 132. Fiacare comună este obligata a supraveghia directiunea institutelor de binefacere si de cultura generala sustinute prin ea si a revidiá cu punctualitate socotelele acelui in totu anulu in adunarea generale de primăvara.

§ 133. Comunele suntu obligate a manipula si fundatiunile ce stau sub administratiunea loru conformu destinatiunei acelui séu si o avere a loru propria.

Despre aceste trebuie se se asterna inaintea adunarei generale in totu anulu aratare si ratiocinu regulariu.

(Va urmă.)

Varietati.

Recunoscientia publica.

Escentent'a Sa parintele archiepiscopu si metro-politul Dr. Ioane, Vancea considerandu de o parte starea mesera a besericiei nōstre, carea e lipsita de orice isvōre de venituri, de alta parte, considerandu necesitatea adunui semtita de a se repară coperi-siul atatu alu edificiului, catu si mai alesu alu tur-nului besericiei nōstre, s'a induratu a ne ajută spre scopulu amentitul, cu o sumusiora de 237 fl. 15 cr. v. a.

Credemur déra, ca ne implinim numai o pla-cută datoria, candu ne esprimemur prin acēst'a cea mai caldurăsa fiésca recunoscientia archi-pastorilui nostru, pentru parentesculu si genero-sulu ofertu, facutu in favōrea repararei besericiei nōstre, edificate cu spesele nemuritorului episcopu Gregorius Maiorul.

Sibiu in 29 Octobre 1871.

Representant'i a besericiei
gr. cat.

— **Carte de monete.** In timpul modernu, candu prin relatiunile de comunicatiuni poporele s'a apropiat atatu de multu, una carte fidela de monete pentru unu comerciantu a deve-nituitu una necesitate neaperata. De acea tragem cu deosebire atentiu la „cartea de mo-nete“ ce apare la L. v. Vangerow in Bremerhaven, din care 1 brosura a esituit pre bine. Ea se distinge cu deosebire prin aceea; ca monetele in forma fidele retiparite au si pretiul pus in taleri, florini precum si in franci. Opulu cuprinde 2436 facsimile de monete si apare in 6 brosuri a 7^{1/2} Sgr. (grositie argintu (52^{1/2} cr.). —

— **Meseriasi!** Éca nu suntu teneri ro-manii, cari se se aplice la meserie cu tōta resolu-tiunea. Amu ajutatu a se asiedia bine unu maiestru mesariu aici, care cu bracie deschise primeșce in-vetiacei la artea sa, si ce veti dice, déca ve anun-tiamu, ca nu capeta investiacei de romanu? Éca

preste intréga tiér'a damu in cunoscintia parintilor romanii, ca la acésta meseria se afla aici locu de vr'o 10 invetiacei dela 14 ani in susu, cari se aiba si calificarea pentru unu meseriasiú, sciendu afara de romanesce inca una limba din cele 3 patriotice, catu de pucinu, si avendu atestatu de bo-tezu si de scóla. Cine pórta vin'a, ca romanii nu se aplica mai cu deadensulu la meserie? — Cei ce potendu nu i indémna, nu i informéza despre avantagiele unui meseriasiú. — Doritorii a invetiá ma-iestri'a de mesariu perfecta de mobile si edificiu se se indrepteze catra d. Vasilie L. Popovitii in Bra-siovu, Gróveri Nr. 1545, ori si la Redactiune. —

Literariu.

Georgie Lazaru. Se póté óre cá se fia unu singuru romanu, care se nu fia auditu ceva de nemuritoriu Georgie Lazaru? Inse cati suntu acei romani, cari cunoscu trecutulu acelui regeneratoriu?

Domnulu, séu odeníora ascultatoriui, apoi succesoru in sacrulu oficiu alu instruciunei nationale, vechiulu directoriu Petru Poenariu, membru alu societatei academice romane -si tienù de a sa suprema datorintia a face cum amu dice, apotheos'a lui Lazaru, si mai inainte de a esi in Annali, a o da publicului in editiune separata, éra alaturea domnulu respunsu alu lui G. Sionu sub titlu:

„Georgiu Lazaru si scól'a ro-mana“. Memoriu de PETRU POENARIU. Discursu de receptiune in societatea academica romana, urmatu de discursulu tienetu la acésta ocasiune de G. Sionu in siedint'a solemna dela 8 Sept. 1871. Cu portretulu lui G. Lazaru si annexe. — Bucuresci, tipografi'a Laboratorilor romani, strat'a Academie Nr. 19. —

Pretiulu carticelei este 40 cri valuta austriacomptant.

Portretulu lui G. Lazaru se afla si separatu si se vende numai cu 10 cri, pentru cá se lu pótá avé si tenerimea mai lipsita.

Carticic'a si portretulu se afla depuse la Redactiunea fóiei „Transilvani'a“, Brasiovu in piati'a Straielor, se potu inse trage si prin librarii. — Din 10 exemplarile se dà 1 gratis. —

Tacitus, tradusu de Gavr. Munteanu, se afla de vendiare si la librari'a Sam. Filtsch in Sibiu 2 fl. 80 cr. De fóte bunu usu pentru jumimea studiósă, care se occupa cu traducerea clasincilor latini. —

Novissimu. Nici in a 10 sied. nu potura lucra corporile legislative din caus'a, ca nu va a se completa numerulu cerutu la decisiuni. Vomu si lucruri hide si frumóse din Romani'a; numai de periculu libertatilor constitutionale se ve ferésca Ddieu, ca e la usia, cá petutindene. —

De Beust au scapatu antidualistii cu cehii. Mai. Sa prin scrisore de mana l'a demisionat din

caus'a sanetatei pelunga recunoscintia preanalta si lu denumi membru pe viétia in cas'a domniloru. Acum Lonyai si Andrassy, 2 maghiari in Vien'a, care si asia e capital'a Austro-Ungariei, pentru ca Ungari'a in diplomacia nu mai ecsista. — Se a-stépta cá Lonyai se fia presied. min. in Pest'a, pana candu se va afla cu cale, si va fi si la interne, ér' Ferd. Zichy min. de finantie. —

Prag'a 8 Nov. Adi luanduse inainte alegerele la senatulu imperiale se respinsera cu unanimitate, dupa care catastrofa diet'a se inchise. Cu a-césta si confusiunea a ajunsu culmea. Acum se va vedé, ce póté Andrassy fara federalismu — spre a multiumi popórele, ca fara pacea interna suntemu espusi. —

Rusi'a gata cu 1 mil. si 800 mii soldati mai recrutéza in Ianuariu; ea se apropiu la o aliancia cu Franci'a; — in contra cui, se scie. —

Nr. 429/pres. 1871. 3—3

Publicatiune.

La 13 Novembre a.c. se va tiené conferintia a comitetului representativu alu comitatului Turdei, in opidulu Turd'a, incependum dela 10 óre ante-me-ridiane.

Obiectulu principale de pertractare va fi re-scriptulu ministerialu ung. r. de interne, referitoriu la operatulu de organisare a comitatului.

La care conferintia toti acei membrii ai co-mitetului, cari locuiescu afara de comitat, se con-chiama cu acea rogare, se binevoiesc a se infacisia atatu la acésta conferintia de mare insemnata, catu si la cea preliminaria, tienenda la 12 Novem-bre a. c. totu in Turd'a.

Turd'a in 30 Octobre 1871.

Dela comitele supremu alu comitatului Turdei.

Br. Georgiu Kemény m/p.,
comitele supremu.

Schwarze et Bartha,
piati'a Nr. 16,
prestéza cu cunoscintai so-liditate
tota specie de vestimente
de cavaleri
si oferéza o. p. una cantitate mare pe alesu de cele
mai noué materie de sur-tuce, pantaloni si gilete
cu pretiulu celu mai mo-
deratu. g. 5

BAZAR MARE

in Brasiovu in piatia sub cas'a domnului
REMENTIK Nr. 326.

Amu onore a incunoscintia pe on. p. locale si din giuru, ca in piati'a de aici amu deschisu sub firm'a improtocolata:

TUTSEK GÁBOR

unu mare comerciu de galanteria, porcelanu, sticla-ria, jocarii de copii s. a. sub titlu de

,Bazar mare“.

Avendu onórea a incunoscintia de acésta pe on. publicu, mi iau vóia deodata a i trage aten-tiunea si la acea impregiurare favoritória, ca articulii mei de pretiu deosebitu suntu trasi din fabri-cele cele mai renumite interne si straine si cu cum-paratur'a dela prim'a mana me afu in acea puse-tiune placuta, incatu speru, ca cu pretiurile eftinu ordinate voi merita multiumirea cumparatorilor meu.

Depusulu meu afara de cele publicate mai susu e cu imbelisugare provediutu cu linguri si cutite de argintu de china, cu zaharnice si tabachere, di-verse candelabre s. a.

Amu depusu in comisiune pe alesu straordi-naru si cu pretiu neauditu de eftinu corturi de matasa si alpaca, manusie de dame si cavaleri glace si de pele de cerbu cele mai fine de Prag'a si Par-isu, cigarette de electru (chihlibariu), pétra, spuma de mare, tievi de ciubuce curata turcesci de cerésiu, cutite angle de mésa si buzunariu, totu feliul de tasce si burse, cofere de drumu cu pandia englesa si pele si cu deosebire recomandu diversele porce-lane si marf'a de sticlaria si service de espunere, de ceaiu, cafea, rosolia, dulcetia.

In sperantia, ca depusulu meu se va onorá cu numerósa cercetare, ve asecuresu, ca voi face totu, pentruca prin servitiulu acurat si la comanda se meritu multiumirea deplina.

Comande de prin giuru se voru efeptui cu punctualitate, curendu si cu tota onórea

1—3

Tutsek Gábor.

Cursurile

la bursa in 9 Nov. 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 58	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 "	31 ¹ / ₂ "
Augsburg	—	—	116 "	35 "
Londonu	—	—	116 "	50 "
Imprumutulu nationalu	—	—	57 "	20 "
Obligatiile metalice vecchi de 5%	—	—	67 "	20 "
Obligatiunile rurale ungare	—	—	80 "	"
" temesiane	—	—	77 "	75 "
" transilvane	—	—	75 "	25 "
" croato-slav.	—	—	"	"
Actiunile bancei	—	—	795 "	"
" creditului	—	—	302 "	80 "

„ALBINA“

institutu de creditu si de economii.

Terminulu pentru subscriptiunea de actiuni la „Institutulu de creditu si de economii „ALBINA“ se prolungesce prin acé-st'a pana in 30 Novembre cal. nou a. c. cu acelu adausu, ca alta prelungire nu va mai urmá la nici o intemplare.

Condițiunile remanu cele cunoscute.

Sibiu, 15 Octobre 1871.

Comitetulu fundatoriu.